

84. 44кр. 19
4-29

Людмила Чижова

БАРВИ ЛІТА

✓ --2010 *ст. 27* 2015 24. ЧУКР Кр.
4-59

Людмила Чиждова

340844,

БАРВИ

ЛІТА

Обласна бібліотека
для дітей
м. Миколаїв

м. МИКОЛАЇВ

1994 р.

Секция поэзии при Николаевской областной писательской организации обсудила рукопись Л. Чижовой «Барви літа» и настоятельно рекомендует ее к изданию. Через все стихи сборника красной нитью проходит тепло любви к родной украинской земле, к ее природе, народным песням, людям труда.

Стихи написаны сочным, живым языком. Автор то и дело припадает к фольклорным источникам, что придает ее творчеству особый колорит. Это сегодняшняя Украина, увиденная глазами простого трудящегося человека.

Нам кажется, что сейчас, когда наблюдается процесс возрождения национальной духовности, сборник стихов «Барви літа» найдет своего читателя и будет весьма актуальным.

Надо при этом учесть, что много лет Л. Чижова работала в Вознесенском районе и немало ее произведений выросло на родной почве, питалось соками отчей земли.

**Председатель совета
Николаевской областной организации
Союза писателей Украины**

Ю. МИРОНОВ.

РОЗДУМИ

Бувають спади:
Серце замовчить,
Холодним смутком
Десь думки блукають.
І довго бродять
В лабіринтах днів,
І вірш лежить:
До часу занімів,
Та дня свого
Гарячого чекає.
І раптом — злет.
Мов вітер хмари рве,
Мов дощ на землю
Падає зчорнілу...
Так за рядком
З'являється рядок.
І все прекрасне
З часом буде,
Аби слова у серце
Впали людям.
І зачаровані розкрили
Крила,
Вогнем нестримним
Серце запалили.

А ЧАС ЛЕТИТЬ

Мої слова по пояс в житі,
І в них зелені перевесла.
А над засніженими скронями
Спішать кудись веселі весни.
Летять, мов коні ті шалені,
Порвавши сріберні вудила,
А вітер у моїх долонях
Згортає голубині крила.

МОЇ ВІРШІ

Вірші, вірші — діти
розбуджені зрання,
Одягнені в нові
сукні весняні.
Вишиті рясно
цвітом барвінку,
Вплетені в сонячний
світ материнки.
Коси-мелодії
кольору житнього.
Вірою словнені
«жити нам, жити нам...»
Руки у віршів
крилаті і лагідні
З сонцем і вітром
у повній злагоді.
Губи у них ще ніким
не ціловані,
Трохи сумливі
і вкрай розхвильовані.

БЕРЕЗЕНЬ

Розхристаний веселий
березень

Зманув берізку білокору.

Та засоромилась, і впали

Тоненькі гілочки в покорі.

Всеволодна молодість

кохання —

Ніде від цього не подітись.

А їй здавалося: нікого

Нема милішого у світі.

Сховав своє обличчя березень

В пахучих гілочках і слухає,

Як під тоненькою корою

Берізчине серденько стукає.

ОБРУЧКА

Гладив туман річку,
Теплою рукою,
Згубила обручку
Нічка над водою.
Згубила обручку,
Дуже засмутилась,
Аж сльозинка-зірка
Із очей скотилась.
Насупила нічка
Свої темні брови,
І не вийшла з місяченьком
На нічну розмову.
Промінь молоденький
У річці вмивався,
Він тонесенькій обручці
Дуже дивувався.

ЧОРНОБРИВЦІ

Чорнобривці цвітуть,
Пахнуть гірко й весело.
Стежку цвітом у садку,
Мое вогнем занесено.
Чорнобривці-дивоцвіти,
Навесні посіяні,
Квіти — ви роки мої,
Закохані, замріяні.
З року в рік, з віку в вік
Полум'яні квіти.
Син ступив свій перший
крок —
Літо моє, літо...

БЕЗСОННЯ

Знову сон пішов парубкувати,
Зодягнувши нову сорочину.

І одна-однісінька в кімнаті
Я лежу з відкритими очима.

А думки тісним гурточком
всілись

І чаклюють з місяцем
горбатим.

По тонкім, як ниточка,
промінні,

Крізь вікно безсоння
входить в хату.

Простягає надімною руки,
Повертає всі мої образи...

Та нарешті сон верта
з гулянки,

І зі мною засина відразу...

ПОСПІШАЛО ЛІТО

Поспішало літо,
щоб не запізниться,
А за ним, як море, у степах
пшениця.

Спотикалось літо,
дуже поспішало,
До криниці в лузі
жадібно припало.

Пило літо воду,
намочило вуса,
Вітер довго грався
його чубом русим.

Піднялося літо,
на межі упало,
І дощі по ньому
голосити стали.

ЖУРАВЛЯТКО

Пс горбах високих
Відступало літо.
За ним журавлятко
Полетіло слідом,
Журавлиха-мама
Крила розметала,
Як його шукала,
Кликала, гукала.
А мале уперте
Крила збило зовсім.
Літо не вернуло,
Лиш зустріло осінь.

ОДРУЖИЛИ ОСІНЬ З ВІТРОМ

Одружили осінь з вітром,
Із безжальним і суворим.
Він на сукню їй насипав
З літа теплі-теплі зорі.
Шарф на голову накинув,
А росою мив їй ноги.
Щоб його любила вірно
Одного, і більш нікого.
Тільки осінь, мила й тиха,
Не змогла його любити.
Вітер люто розмахнувся,
Вдарив холодом сердито.
Довгі коси їй розвіяв
І заплутав міцно в вітах.
Від образи і від болю
Осінь почала сивіти.
Сукню розірвав на шмаття —
Осінь довго сльози лила —
І тремтить холодна й боса
Так його й не полюбила.

ГОСТРИТЬ ЛІТО КОСУ

Гострить літо на трави
Безжалісну косу.
А вони його просять,
А вони його просять.
Ти лиши нам хоч днину,
Палючеє літо,
Нам рости і рости,
Нам ще жити і жити.
Там гніздо прикриває
Крильми перепілка,
Чуєш, вітер легенько
Подув у сопілку...
Літо гострую косу
Все вище заносить.
Ах! І впали в покоси.
Ах! І впали в покоси.
А на місці, де трави
Недавно хитались,
Краплинами крові
Суниці zostались.

МАЛЮНКИ

На городі соняшник молодий
Опустив зеленії рученята.
Облітають кучері з голови.
Чим же тепер сонечко
чарувати?

* * *

З далеких мандрів
повертався вечір
І добрі руки клав
селу на плечі.
Садки сховали
перші вишні,
У гіллі бавлять
літню тишу.
Навшпиньки встали
ружі вогнеликі,
Все дивину очікують
велику.
І крикнув птах у калиновім
гіллі.
А на другім кінці села —
заквітчане весілля.

* * *

За горбом, де ожила
пшениця,
Де здавна стежина
метушиться,
Я побачила чарівне
і негадане,
Диво мною так
і не розгадане.
Вирвались у степ,
ще необ'їжджений
Дикарі-тюльпани жовті,
ніжніі.
Розбрелись, розбіглись,
розсміялися,
Ніби сонце ніччю тут
ховалося.
Вранці сонце росами
вмивалося,
Пелюстками їхніми
втиралося.

Давно застигли мовчки
у темряві
Сполоскані дощами ніжні
трави.

Лежать, не ворухнуться,
не дихнуть,
Бояться краплі дощові
здмухнуть
З своїх зелених і вузьких
одежок.

Весна розшила безліч тих
мережок.

Мов наречені, яблуньки
у білім
Схилилися, неначе захмілілі.
Весна, весна...

А серце як вікно,
Відкрите всім вітрам давно.
У ньому пісня і, таке чекання,
Така надія в тихому
смерканні:

Настіж відкриє двері він,
ввійде
В її оселю, в молодість
вдовину,
В її думки — у пісні
журавлині.
Прийде, до болю розцілує
губи.
І буде щастя, нескінченне
буде...
Шалене серце завжди мрії
будить
Та не дає спокою вечорами.
Душа вдовина падає
в риданні
На мокре розігрите підвіконня
І стукає у всі шибки безсоння.

ГОСТІ

Злітались вітри крилаті,
Смішні, довгоногі й веселі.
Всідалися гостювати
На порозі моєї оселі.
Чим вас пригощати, друзі,
Гості мої ви милі?
Замовкли вітри в напрузі,
Притихли вітри несміло.
Вам пісню свою подарую,
Мені підспівайте.
Візьміть ви її на крила
І людям віддайте.
Щоб ранс, лиш впадуть роси,
Вона пролунала,
І дівчина чорнокоса
На щастя цю пісню мала.
Щоб мати в вечірню пору
Колиску гойдала,
Цю пісню, як колискову,
Синочку співала.
Знялися вітри крилаті
З порогу моєї оселі
І пісню понесли
У вечір веселий.

СМУТОК КАЛИНОВИЙ

Чом сумуєш, калино,
Білий цвіт розгубила,
Нахилила гілля
До самої води?
Ти від часу стрімкого,
Ти від вітру лихого
Ні розради, ні жалю
Ніколи не жди.
Час суворий поспішно
Цвіт понівечить ніжний,
А красу твоїх ягід
Вкриє страхом зима,
Всю тебе поморозить,
Всю тебе замордує.
Схочеш гірко поплакати —
Сліз у тебе нема.
Будуть гарні дівчата
Твої грона ламати,
Оживеш ти, калино,
На тонкім рушнику.
Будуть пісню співати,
Будеш ти розквітати
Цвітом чистим і першим
У весільнім вінку.

РУШНИКИ

Вишивала рушники
Всі дівочі ночі,
Як почувла я слова:
— Свататися хочу.
Розквітає на рушниках
Буйноцвіття витвір,
Як благає коханий мій
На хвилину вийти.
Вже готові рушники
Старостів в'язати,
Та вони не повернули
До моєї хати.

ПОВЕРНИСЯ

А під вербою сиділо літо,
Журливо руки у річці мило.
Усе минуло, усе забуто,
Ти повернися до мене, милий.
Жіноче серце прощати звикло,
Всі давні болі переболіли.
Усі образи безслідно зникли,
Ти повернися до мене, милий.
Без тебе пісні не проспівати,
Живу від болю, мов оніміла.
Біда, чи щастя, мені прощати,
Ти повернися до мене, милий.

ДВОБИЙ

Два побратима б'ються
На дивному, впертому герці:
— Не смій! — сердиться
розум.
— Кохай! — наказує серце.
Послухаю розум —
Лиш сум безупинний.
Піду за серцем —
То й зовсім загину.
Нема переваги
У вічному герці:
— Не можна! — благає розум,
— Кохай! — наказує серце.

НЕ СУДИЛОСЬ

Не судилось, не збулося.
Наші долі розминулись.
Дві доріженьки, як в пісні,
У житті не перетнулись.
На одній колюче терня
Виривала, корчувала.
Руки — в крові біль у серці,
Не зуміла, не діждалась.
А на другій — цвіт вишневий
Білим травнем розквітає.
Цвіт вишневий вітром здуло.
Все, що було — не вертає...

ЛІТО БАБИНЕ

Жіночий вік —
Осінній вік.
І помічається повік
Що мудро так вона
Всміхнеться,
Що їй спокійніше
Живеться.
Не рве тепер
Одвічні пута,
Гарячі дні
Перезабуть.
І біль за втраченим
Пропала.
Краса була —
І не бувала.
У дивних косах
Сивина,
Ясні очі —
Далина.
Все — недаремно,
Все — минеться.
Це літом бабиним
Зоветься.

РОКИ ПРОХОДЯТЬ

Зберу до купи
Думки тривожні,
Поради буду
У них питати.
Роки проходять —
Доки ж я буду
Щасливу долю
Свою чекати.
Присяде мрія
Край столу тихо,
Погладить сиве
Мое волосся
І гірко скаже:
— Терпи, хороша,
У мене також
Не все збулося.

МАТЕРИНСКА
ДОЛЯ

МАТИ І ДІТИ

Скільки віків не проходить
у світі —

Мати і діти, мати і діти.

Крізь війни і ночі громом

пробиті

Житимуть вічно мати і діти.

Очі тривогою й щастям повиті,

Чисто і світло — мати і діти.

Нічого святішого не сотворити,

Як на землі цій мати і діти.

НАЙКРАЩА ПОЕМА

Найкраща поема —
Маленький синочок.
В ній щастям записаний
Кожен рядочок.
Записана доля
Йому найбагатша,
Записана лагідна
Батькова вдача.
Там дивляться очі —
Два сині озерця,
І б'ється малесеньке
Любляче серце.
А рученята
До мене підняті,
Мов лебедя крила,
Що хоче злітати.
В ній тупають ніженьки
Твердо і вперто.
Люди, дивіться —
Піоема безсмертна.

ЛЕЛЕКИ

Лелеки на добрих крилах
Маленьких дітей приносять.
Терпеливо та вправно
Гнізда на літо мостять.
А мати гойда колиску
Та піснею долю кличе:
— Зайди до дитини, щастя,
Втомлений трудівниче.
Лелеки слухали пісню,
Розправили крила білі.
Собою гніздо і щастя,
І колиску прикрили.

ВИРОСТАЮТЬ ДІТИ

Виростають наші діти,
виростають.

І в життя своє велике
відлітають.

Ми їх вчили мріяти, любити...
Дуже швидко виростають
діти.

Вбережи їх від негоди, доле,
Хай же рясно родить їхне
поле:

Чи зерном, а чи зірками
в небі.

Виростають. Відлітають.
Треба...

СИНОВА СОРОЧКА

Вишивала мати
Синові сорочку
І любов вкладала
В кожну стьожку-строчку.
Сине з жовтим клала,
Чорне добавляла,
Горе материнське
В голку засиляла.
Все вона чекала,
Все надію мала
І листи пожовклі
Кожен день читала.
Вишиває мати
Синові сорочку,
Знизу дошиває
Вогневі рядочки.
Вогневі, мов слогад,
Гостра біль за сином —
В'є червону нитку,
Прикладає синю.

САМОТНІСТЬ

Сидить мати край столу одна,
Важко ріже свій хліб гарячий.
А в очах її болю стіна,
Тільки сліз тих ніхто
не бачить.

Розлетілися діти у вирій
І не знають, як тяжко чекати.
Крає мати свіжісінький хліб—
Вона звикла дітей годувати.

НЕ ДЛЯ ПОЕМИ

Молода красива мати
По голівці гладить сина,
А у неї по обличчю
Синяки, мов сливи сині.
Знаю, що не поетично,
Що вузька, сімейна тема,
І що місця їй немає у житті,
Тим більш в поемі.
А малий забивсь в куточок,
Стис худенькі кулачата.
І повторює уперто:
«Виросту і вб'ю я тата».

Світлій пам'яті
моєї мами

ЗАЛОМИЛО СОНЦЕ РУКИ

Заломило сонце руки
Над пустими колосками,
І за літо від розпуки
Посивіли коси в мами.
О, які страшні ті роки,
Як ми тяжко виростали.
На її худенькі плечі
Беді худенькі плечі дали шов.
Вечір. Мати чеше косу
І від нас ховає очі.
Показати свої сльози
І печаль свою не хоче.
Ні, не жаль мені, єдина,
Нічогісінько у світі,
Щоб могла хоч на хвилину
Нині ти помолодіти.
Диво-сукню зодягнути,
Із очей сипнути сміхом.
І про ті роки забути
Нам на радість і на втіху.

БЕЗ СЛІВ

В нашій білій хаті
Піустка проглядає.
Пішла від нас ненька,
Назад не вертає,
Назад не вертає,
Дороги не має.
Сонечко сховалось —
Горє серце крає.
Стиха у віконце
Гілочка схитнулась,
Може наша ненька
Птахою вернулась.
Гітахою вернулась,
За віконцем квилить:
Ой як буде тяжко
Її дітям милим.

ДЕ ВІДШУКАТЬ ТАКІ СЛОВА

Я щаслива, якщо слова мною
сказані

Зігріють серце людське
ображене.

Я плакати буду над ними
й сміяться,

Якщо вони зовсім
не знадобляться.

Хочу, щоб словам на життєвій
межі

Просто сказали:
«Допоможіть».

* * *

Де відшукать такі слова
В гіркі й тривожні дні
розлуки,
Щоб дякувать, хороший мій,
Тобі за мозолисті руки.
За ласку, за тепло долонь,
За радість, що завжди з тобою
Заходить, мов господар,
в дім
Твоєю твердою ногою.

НАСПИВ
ВОЗНЕСЕНЩИИ

ДОРОШІВСЬКА ВЕЧІРНЯ ПІСНЯ

Славне село моє диво-садами,
Славне людьми, що душею
багаті.

Зіронька зійде над річкою
тихою,

Мати вечеряти кличе до хати.
Все тут буденне і все тут

звичайне,
Ходять жінки, мов прекрасні
мадонни.

А над степами, ярами
і плавнями

Вечір спадає гарячою втомою.
Зробимо наше село ще

прекраснішим,
Віримо в руки людини чудесні,
А над степами, ставками

і плавнями
Будуть цвісти дорошівськії
весни.

ЖІНКАМ ДОРОШІВКИ

У вас чоло, помічене роками,
Від сонця промінці біля очей.
А серце переповнене піснями,
І сміх, і сльози в схованці
ночей.

Хай згине сум і пропаде біда,
Та усміх щирий на вустах
заграє.

І кожна з вас ркасива
й молода,
А старості у серці не буває.

ЩЕРБАНІВСЬКИЙ ВАЛЬС

Закінчилась на полі робота,
Вечір втомлений ліг

відпочить.

Та ще довго у пору вечірню
Буде пісня нова летить.

Щербані, Щербані!

Хвилі мрійно цілують траву.

Щербані, Щербані!

Зорі слухають пісню нову.

Падають зорі в колгоспнеє

море,

Сплять спокійно мої Щербані.

Сплять алеї, сплітають узори,

Розсікають темряву вогні.

Щербані, Щербані!

Хвилі мрійно цілують траву.

Щербані, Щербані!

Зорі слухають пісню нову.

Завтра знову з-за моря

чутливий

Новий ранок для праці прийде,

А над хвилями — чайка

сміливе,

Мов життя проліта молоде.

Щербані, Щербані!

Хвилі мрійно цілують траву.

Щербані, Щербані!

Зорі слухають пісню нову.

Пам'яті 22-х
Гервасю-партизан.

Б ТРИКРАТАХ

Сниться матері син
Молодий, повен сили,
Сниться, що повернувся
Живим він з дороги.
Сниться матері син,
Сниться матері сивій.
Тільки серце навічно
Закуте в тривогу.
Над могилою вітер
Б'є на сполох в Трикратах,
І закоханим хлопцям
До ранку не спати.
Пісню рідного сина
Знову слухає мати
І пісням, і героям
Повік не вмирати.
Де порубаний впав він —
Пшениці піднялися,
Де кров його друзів,
Квіти там запеклися.
А в Трикратах, Трикратах
Голосисті дівчата,
Завжди буде їм двадцять,
Завжди будуть співати.

Прокидайся, натомлена мати,
Хліборобу вже хочеться в поле.
Запах твій неповторний

вдихати
І повітря п'янке, як ніколи.

ЗЕМЛЕ МОЯ!

Земле моя!

Я краплина без тебе
Проти вітру

і проти палючого неба.
Ти мене в травах своїх

колисала,
Хлібом з великих долонь
годувала.

З чистих криниць твоїх
пила я воду,

Від травневих дощів —
моя сила і врода.

І кожного дня в мене радісне
свято,

А по життю тупотять
онуків моїх ноженята.

ДОРОГИ

Люблю я дороги пізні
І світанки такі, як мрії.
В мене серце зіткане з пісні,
В ньому завжди вогонь надії.
У дорозі пісні дзвінкіші,
І слова їх звучать, як нові.
Їх співають вітрам зустрічним,
Я вслухаюсь у кожне слово.
І під стукіт коліс веселий
Сняться сні молоді, тривожні.
Від них розхвилюється
серце —
Додивитись ніяк не можна.

ЗМІСТ

Роздуми	стор.	2
А час летить		3
Мої вірші		4
Березень		5
Обручка		6
Пісня		7
Чорнобривці		8
Безсоння		9
Поспішало літо		10
Журавлятко		11
Одружили осінь з вітром		12
Гострить літо косу		13
Малюнки		14
Перший сніг		17
Вдовина пісня		18
Гості		21
Смуток калиновий		22
Рушники		23
Повернися		24
Двобій		25
Не судилось		26
Літо бабине		27
Роки проходять		28
Материн хліб		31

Мати і діти	32
Найкраща поема	33
Крізь серце жіноче	34
Лелеки	35
Виростають діти	36
До матері	37
Синова сорочка	38
Самотність	39
Не для поеми	40
Заломило сонце руки	41
Без слів	42
Де відшукать такі слова	43
Я виросла в степу	47
Дорошівська вечірня пісня	48
Жінкам Дорошівки	49
Щербанівський вальс	50
В Трикратах	51
Степовий малюнок	52
Прокидайся, земле!	53
Земля моя	55
Ода хлібові	56
Дороги	57

Людмила ЧИЖОВА

«БАРВИ ЛІТА»

Вірші

Технічний редактор **З. Гамодина.**

Здано до набіру 23.02.94 р. Формат 60×84 1/32.

Папір газетний. Тир. 1000 примірників

Замовлення № 625. Ціна за домовленням.

Друк високий. Вознесенська друкарня

м. Вознесенськ, вул. Пушкінська, 4.